

производных единиц (особенно вербальной зоны) с помощью полифункциональных словообразовательных формантов; выяснена возможность перехода некоторых deverбативов в другой структурно-семантический тип, в частности инхоативных глаголов.

Ключевые слова: словообразовательная парадигма, словообразовательная зона, словообразовательное значение, словообразовательный формант, производная основа, отприлагательный (отадъективный) каузативный глагол.

Kushlyk Oksana. Derivation Potential of Motivated by Adjectives Causative Verbs of Perception in the Ukrainian Language. This article analyzes derivation potential of motivated by adjectives suffixal verbs with the following word-building meaning «to assign the signs which can be perceived by sense organs» in the Ukrainian language, namely: traces possession of derivatives to the three word-building zones – substantive, verbal, adjectival and finds out the extent of filling in each of them; determines the set of word-building means which explicit word-building meaning within each zone; describes derivatives' capability to express additional semantic shades; differentiates cases of derivative units formation (especially of the verbal zone) by means of poly-functional word-building formants; determines possibility of transition of certain deverbatives into another structural-semantic type, in particular, inchoative verbs.

Key words: word-building paradigm, word-building zone, word-building meaning, word-building formant, derivative stem, motivated by adjective causative verb.

Стаття надійшла до редколегії
09.04.2013 р.

УДК 811.161.2'373.23:821.161.2-31.09Лис

Ірина Левчук

Антропонімія роману Володимира Лиса «Століття Якова»

У статті розглянуто специфіку антропонімії роману В. Лиса «Століття Якова». Проаналізовано її функціональне навантаження, особливості вживання, варіативність, частотність антропонімів, вирішено типове та індивідуально-авторське в ономастиконі художнього тексту. З'ясовано, що антропонімія роману представлена двома групами онімів: іменами реальних та іменами вигаданих (чи гіпотетичних) носіїв.

Ключові слова: ономастичний простір, функціональне навантаження власних назв, онім, поетонім, конотонім, антропонім.

Постановка наукової проблеми та її значення. Вивчення онімів у літературному творі дає цінний матеріал для визначення індивідуально-авторської манери, а також для розуміння загальної картини художнього світу письменника. Образно-смысловий потенціал власних назв, актуалізований у художніх текстах, слугує важливим засобом для створення різних фігур і тропів. Як слушно зауважує Т. І. Крупеньова, «дослідження функціонування номінацій у мові художньої літератури – дуже велика й складна тема і є однією з актуальних проблем стилістики художнього мовлення. Для вивчення стилістичної ономастичної лексики потрібно глибше та детальніше розуміння художнього твору, тому що без аналізу онімів справжнє розуміння тексту неможливе, а їх вивчення є складовою частиною дослідження творчості письменника, особливостей його ідіостилю» [8, с. 119].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Проблема літературної ономастики присвячені праці Л. О. Белея [1], В. М. Калінкіна [5], Ю. О. Карпенка, М. Р. Мельник [7] та ін. Окремі аспекти послуговування антропонімами в художніх текстах порушено в роботах С. П. Бибик [2], Л. Ю. Вокалюк [3], В. М. Галич [4], Л. Т. Масенко [10; 11], О. А. Стишова [12; 13] та ін.

Щоправда, інтерес дослідників спрямований здебільшого на літературну ономастику попередніх століть, і майже недослідженими залишаються сьогодні оніми художніх творів наших сучасників.

Необхідно зауважити, що найяскравіше специфіка ономастикону в системі авторського ідіостилю виявляється в комплексному вивченні антропонімії художнього тексту. А тому дослідження ядрового складника ономастичного простору роману Володимира Лиса «Століття Якова» що, як відомо, став переможцем конкурсу романів, кіносценаріїв, п'єс та пісенної лірики про кохання «Коронація слова – 2010», – не лише актуальне, а й вирізняється новизною.

Мета дослідження – комплексний аналіз антропонімії роману Володимира Лиса, вивчення її функціонального навантаження, участі у створенні художнього цілого, особливостей використання власних назв.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Розуміння змісту та призначення антропонімів – одна з важливих сходинок у процесі пізнання художньої образності твору, яка веде до розуміння авторського сприйняття світу.

Ю. О. Карпенко слушно зазначав, що «письменник добирає імена своїм персонажам, уже обміркувавши їх характер та особливості, знаючи їх роль у розвитку сюжету» [6, с. 68–74]. Дійсно, майстри слова часто вибирають іменування персонажа залежно від особливостей його характеру, проте це не єдиний чинник, що визначає такий вибір. Основне у літературному антропонімі – те, що він стає не просто одним із текстових елементів, а тим мовним засобом, який, вміщуючи в собі характеристику носія імені, здатний її відображати.

Комплексний аналіз ономастикону роману Володимира Лиса «Століття Якова» засвідчив 264 власні назви. Закономірно, що більшість зафіксованих власних назв представлені антропонімами, які складають 165 одиниць (62,5 %) і їх 2293 уживання.

Вибір антропоніма в художньому творі завжди зумовлений авторським задумом. Крім того, ім'я персонажа постійно узгоджується з контекстуальним вживанням і сюжетно-тематичною лінією роману, нерідко виступає своєрідним концентратом інформації. З цього погляду, весь антропонімічний простір роману «Століття Якова» умовно можна представити за такими групами: 1) імена політичних діячів Польщі, представників польських військовослужбовців (*Адам Чарторийський, Юзеф Пілсудський, Кастусь Калиновський*); 2) найменування історичних осіб, українських військових діячів, політичних діячів більшовицької Росії (*Бандера, Гітлер, Симон Петлюра, Сталін*); 3) імена письменників, діячів культури (*Антуан де Сент-Екзюпері, Міцкевич, Ян Кохановський, Ципріян Норвід, Пастернак*); 4) антропоніми, які увиразнюють національну належність персонажів (*Зоф'я, Елінка, Катажінка, Ян, Тадеуш, Збішек, Генрік, Кастусь, Юзеф; Рітка, Лілька, Тінка, Альона, Едік*); 5) інші форми власних назв персонажів. Таким чином, антропонімічна система досліджуваного твору складається з імен реальних та вигаданих носіїв. Використання цих імен створює ефект реальності й відповідний історичний фон. Із їх допомогою автор характеризує інших дійових осіб, відтворює колорит певної епохи. Щоправда, вживаючи той чи той антропонім на позначення історичних осіб, автор переважно нагадує читачеві про символічне сприйняття певної доби в історії краю.

Прикметно, що імен письменників у тексті зафіксовано незначну кількість, але ті, кого згадує автор – це ключові постаті в історії світової літератури. Тому, Володимир Лис послуговується такими онімами як ідентифікаторами, зразком, на який потрібно рівнятися. Нерідко автор у властивій йому жартівливій манері обігрує імена письменників, підсилюючи оцінний складник висловлювання, як-от: «*Збігнев М'ялковський пробував навіть віршувати, але нового Міцкевича й навіть Яна Кохановського з нього не вийшло*» [9, с. 118].

Із-поміж зафіксованих онімів на позначення імен всесвітньо відомих письменників виокремлюємо ім'я *Антуана де Сент-Екзюпері*. Зауважимо, автор вдається до членування цього імені, перекидання для створення гумористичного ефекту: «– *Тьотка, ви Екзюпері читали? [...] / – Якого це в дідька Зюпері? / – Котрий Антуан, тьотенька. Де Сент каторий. Французкій граф, между прочім*» [9, с. 19]. Проте, застосовуючи таку метонімію, Володимир Лис досягає й іншої мети – характеризує персонажів за рівнем освіченості. А отже, часто антропоніми в романі мають поліфункціональний вияв, виступають як стилістично й семантично маркований експресивний засіб, яскрава прикмета стилю.

Досліджуючи власні назви в художніх текстах, Л. Т. Масенко зазначає, що «антропоніми у контексті художнього твору несуть в собі різноманітні показники – соціальні, національні, історичні, часові, просторові, які відповідають жанровій своєрідності твору та індивідуальним стильовим особливостям письменника» [11, с. 57]. Проблема антропонімії постає перед кожним автором. І чим талановитіший, чим глибший у своєму творчому пошуку письменник, тим більше його захоплює робота з власними назвами.

Художній антропонім, називаючи певний об'єкт, не тільки індивідуалізує його, виділяючи з-поміж інших, а й служить засобом художньої характеристики персонажа, що неодноразово простежено в аналізованому творі.

Як відомо, головна функція антропонімів – «працювати» на художній текст, на його розуміння читачем, адекватне інтерпретування, зокрема й на підтекст. Вони становлять невід'ємний компонент структури та вагому частину художнього твору. Зауважмо, що хоча й письменник вільний у виборі найменувань для позначення персонажів, але він залежить від норм реальної ономастики, на якій ґрунтується літературна ономастика.

Найчастотніший антропонім у романі – *Яків*, оскільки це ім'я головного героя. Автор вдається до нього 787 разів. Треба звернути увагу на різноманіття форм цього імені, представлених у тексті: *Яків, Якуб, Ясь, Ясько, Ясик, Якубек*.

За сюжетом роману, головний герой поліський селянин *Яків* таки доживає до столітнього ювілею. Вже саме ім'я *Яків* викликає цілком очевидні біблійні асоціації. Адже, за біблійною легендою, *Яків* схопив свого первородного брата *Ісава* за п'яту, щоб не відставати від нього [14, с. 413]. Очевидно, Володимир Лис вдало добираючи антропоніми, назвав головного героя саме *Яків*, бо він, як і однойменний біблійний персонаж, іде життєвою стежиною, не відстаючи: «*Велика війна гримотить над світом. Повзе через кордони, моря і річки, гори й ліси, і ніяка сила – ні Божя, ні людська – не годна її спинити. Серед страшної кривавиці стоїть він, простий, тико й того, що трохи грамотний поліщук Яків Мех, по-вуличному Цвіркун. Стоїть альбо рухається то в іден бік, то в другий. Його переставляють, мов пішака на якій дощі незбагненої гри чи, гірше того – задмухують, як мурахи, що от-от можуть роздушити. Він сам рушає посеред тої смертельної крутаниці, намагаючись вижити і втекти. Втекти й вижити*» [9, с. 140–141].

Автор зазначає, що в житті *Якова* було три любові: перша – *Улянка*, остання – *Ганзя*, а найбільша його любов – *Зося*. У перекладі з грецької мови ім'я *Зося* означає «життя» [14, с. 142]; не випадково автор обрав таке ім'я для героїні роману – польської шляхтянки *Зоф'ї М'ялковської*, яка заради *Якова* відмовляється від привілейованого становища в суспільстві, стає звичайною волинською селянкою *Зосею*, одружується за православним обрядом і народжує та виховує з чоловіком трьох дітей. Прикметно, що автор неодноразово демонструє в творі зміну ставлення персонажів до цієї героїні залежно від форми її найменування, вдаючись до протиставлення *Зося* – *Зоф'я*. Наприклад: «*Той подивився явно здивовано, Зося привіталася і сказала, що вона, Зоф'я М'ялковська, ревна католичка, шляхтянка з древнього польського роду, відомого ще з часів королів П'ястів, спадкоємиця по прямій лінії полковника Януша М'ялковського, відзначеного світлої пам'яті королем Яном Казиміром за походи проти запорізьких здрайців, правнучка Конрада М'ялковського і донька Броніслава М'ялковського*» [9, с. 155].

Зауважимо, такий вибір антропоніма символічний, адже роман Володимира Лиса показує читачеві життя кількох поколінь. Це твір, у якому одночасно описані події війни і мирного часу, буття та праця українського народу на селі після війни, перехід народу від воєнного способу існування до мирного. Основне джерело антропонімічної системи роману – реальний іменник українського села повоєнної доби. Володимир Лис використовує типові для сільського середовища найменування, які передають яскравий колорит живої української народної мови: *Гандзя, Параска, Харитина, Мотруна, Федот, Іван, Тимофій, Уляна, Петро, Василь, Тарас, Василина, Катерина* та ін.

Цікаво, що ім'я *Ганна* (у тексті часто вживаний варіант *Гандзя*) в перекладі з давньоєврейської *Chanpa* означає «лагідна, милосердна, мила» [14, с. 81]. Володимир Лис також змальовує героїню з цим іменем доброю, терпеливою, ласкавою жінкою, тобто антропонім характеризує її: «*А Гандзя на вечорницях тож сіла в куточку. Була вона з бідної сім'ї, ще біднішої, як їхня, про Совиків, як по-вуличному їх називали, казали, що такі бідні, аж сині, аж світяться, як блошиці в темряві*» [9, с. 104].

Однак деякі імена в романі не відповідають первинному значенню, скажімо, давньоскандинавське ім'я *Helga* в перекладі означає «свята, священна» [14, с. 268], а в романі ми бачимо нестриману, балакучу, іноді дратівливу *Ольку*: «*Ну, чули, тату, воно ще й здаєця! – Ольга в боки взялася, а Яків добре знав небезпеку цього жесту*» [9, с. 20]; «*Так казав він, Ольга сердилася, спльовувала, йшла, верталася на другий день, щоби щось ще принести, али до Оленки не чіплялася*» [9, с. 44].

У Володимира Лиса вибір імені для літературного персонажа, здебільшого, не випадковий. Наділяючи свого героя тим чи тим іменем, він, звичайно, вкладає в цю назву певну оцінку, характеристику, тобто антропоніми набувають чіткого оцінного маркування.

Домінувальні в романі Володимира Лиса імена грецького та латинського походження. Більшість імен відповідає тому значенню, яке в них закладене історично. Наприклад, людині з іменем *Петро* притаманні такі риси характеру, як активність, самостійність, у перекладі зі старослов'янської мови

цей онім означає «скеля, камінь» [14, с. 292]. Таким і є персонаж із роману – непохитний, твердий у своїх рішеннях, як камінь: «Їх оточили, то були Улянчина мати і два брати – рідний **Петро** і двоюрідний **Тарас**. Але як **Петро** замахнувся великим дрючком, Улянка закричала, що коли вони його зачеплять – весілля не буде» [9, с. 33].

Імена латинського походження, які Володимир Лис використовує в романі, в основному з позитивним семантично-оцінним компонентом: *Світлана* – «світла, ясна» [14, с. 326], *Олена* – «світло, сьйво» [14, с. 265], *Соломія* – «благополуччя, спокій, мир» [14, с. 342] тощо. Персонажам із цими найменуваннями властиві такі риси, як зосередженість, відвертість, волелюбність, врівноваженість, вразливість. Таким чином, антропоніми цього типу виконують не тільки номінативну функцію, а й характеризують персонаж, актуалізуючи фоносимволічний аспект своєї первинної семантики.

Знаходимо у романі також імена давньоскандинавського (*Ольга* – «священна») [14, с. 268], давньоєврейського (*Яків* – «він іде слідом» [14, с. 413], *Гандзя* – «мила») [14, с. 81], старослов'янського (*Петро* – «скеля, камінь») [14, с. 292], грузинського (*Ніна* – «цариця») [14, с. 254] походження, що засвідчують багатство мовної картини світу письменника.

Народнорозмовна стихія у власних назвах персонажів найяскравіше представлена у словотвірних варіантах особових імен: «**Людка** вчорась звонила, великий привіт, а неїн **Васька** на якіся змагання їде» [9, с. 230]; «**Авжеж**, коли вона згадала, що **Ганька** хазяйство доглядає, доки вона коло батька возиться» [9, с. 205]; «**Довго Ганку** й признавати не вельми хотів, бо ж дитя незаконне, а як побачив, як **Нілка** куло його дітей упадає, то й собі серцем відтав, став більш прихилетися, таке от діло...» [9, с. 144]; «**Сини** обоє в місті, в них своє життя, хоть у **Толика** роботи типер нима, вертався б у **Загорени**, він чоловік хазяйновитий, та й **Катька**, його невістка, нічого» [9, с. 185].

У романі автор часто використовує варіанти одного імені, як-от: *Яків, Якуб, Ясю, Яську, Ясик, Якубеку; Улянка Уляська, Уляночка, Уляся; Зоф'я, Зося, Зоська, Зосенька, Зосечка, Зосюня*. Необхідно зазначити, що в різних формах імені можна простежити оцінний компонент, наприклад, позитивна характеристика увиразнюється вживанням зменшено-пестливих суфіксів: «**Тепер** їх було три: **Парасочка, Софійка-Зосечка** і найменша – **Уляночка**, яку **Зося-старша** тримала на руках» [9, с. 134]; «**В хаті** гралися й двійко дітей – хлопчик **Іванко** і дівчинка **Устиночка**» [9, с. 135]; «– **А Ликериха? А Ігорко?**» [9, с. 184].

Привертає увагу спосіб найменування рідних і близьких людей. Імена цих осіб звучать інтимно-голубливо: «**А мала Зосечка-Зосина** підійшла і поруч матеріної спідниці стала: – **Бабушю, я тоше поляшка?**» [9, с. 146]; «**Потім** він обіймав і **Зосю-меншеньку**, і підняв високо на руках **Уляночку**» [9, с. 143].

Володимир Лис часто до антропонімів додає семантично прозорі номінації, які вказують на вік героя: «– **Живота** помацай, там твій син, **баба Луциха** каже, що синок буде...» [9, с. 58]; «**Бо ж дорога** цікавою обіцялася – ввечером, крізь ліс, де вовки очима світять, як їй та ж **бабуся Параска** розказувала» [9, с. 192].

До деяких імен персонажів Володимир Лис у творі подає історію найменування, пояснює вибір імені героями. Щоправда, до цього прийому автор вдається тільки стосовно тих персонажів, що «народжуються» на сторінках роману, як-от: «**У неї** таки народився син, **Іваном** назвали, бо коло **Купали** родився, уже й ходить» [9, с. 68]; «**Артемієм** назвали, **Артемком**, на честь прадіда по матеріній лінії» [9, с. 178]; «**За її** наполяганням, хоч священик пропонував за святицями інше ім'я, маленьку нарекли **Параскевою**» [9, с. 130]; «– **У нас** буде дві **Параскеви**, матусю, – сказала вона до **свекрухи**. – **А дві Параскеви**, я десь читала – на щастя» [9, с. 130]; «**І знову** доньку, котру назвала **Ольгою, Олькою**, на честь двоюрідної **Якова** сестри, котру перед тим до **Німеччини** вивезли» [9, с. 150].

У романі також фіксуємо чимало андронімів, іменування жінки за іменем, прізвиськом чи прізвищем її чоловіка (*Явтухова, Линенчиха, Павлючиха, Вергунівська, Хомічійська, Линенчиха, Луциха, Герасимиха*), що відображає українську традицію: «**Чмокнула** в щоку на очах у **Василини Явтухової**, далекої їхньої родички, котра якраз вулицею проходила» [9, с. 61]; «**А мені** ще до **Линенчихи** занести письмо, і до **Василя Гераськового** перевода» [9, с. 232]; «**А міні** казала **Павлючиха, Вергунівська** сусідка, що вчорась перед весіллям **Тиміш** написвся і кляв на всенький куток і тебе, доцю і цього дармоїда безстидного...» [9, с. 33].

Прикметно, що з погляду структурних характеристик у досліджуваному тексті переважають одночленні моделі іменування персонажів. Але тільки в одному випадку було зафіксовано однокомпонентну номінацію, яка складається з найменування по батькові: «**Він став** пригадувати, як звали тую жінку. **Христофорівна... Христофорівна, точно**» [9, с. 188].

Володимир Лис використовує також двочленні іменування, що вказують на соціальний статус персонажа, його вік. Здебільшого автор послуговується формулою «ім'я + по батькові», наприклад: «Дохтурка з печальними очима **Вікторія Семенівна** (Вікочка, Вікочка Семенівна, сокоріла коло неї Олька), поприкладала їдну й другу трубки – їдна довга, на якийсь дротині чи то шлангові, а друга широка, од мого дядька-лікаря, допотопна, але надійна, вірте мені, всміхнулася Вікочка» [9, с. 182].

Зауважимо, що формулу найменування персонажа «ім'я + прізвище» Володимир Лис використовує, щоб надати підкресленої інформативності викладу, як-от: «Родичі загоренців **Івана Лушиного та Лукаша Несміяна**, котрі там сиділи, поїхали опізнавати трупи» [9, с. 147]; «Коло сусідів Цвіркунів раз стинився **Петруньо Луцьків**, вічний сільський голодранець і п'яниця» [9, с. 146]; «Постав перед очима **Пилип Грімонтун** з їхнього села, який тожже здався» [9, с. 180].

Називаючи персонажів, Володимир Лис не оминув прізвиськ як найбільш влучних образних характеристик, особливо популярних у народному середовищі. Це справжні витвори художнього слова і дають можливість зрозуміти ставлення автора до носія певного найменування: «Не раз цю зустріч і розмову пригадував Платон Мех, по-вуличному **Цвіркун**. Авжеж, чогось **Цвіркунами** їх прозивали. Мати казала, співучий рід був, хоч і бідний» [9, с. 36]; «Покійний батько казав, що його прабабусю, яка рота не закривала, і балачки нестримні вела, і в хорі церковному співала, **Цвіркунихою** прозивали» [9, с. 176]; «Уже в гинчих хазяїв, **Лапацунів** по-вуличному, котрим «куркульська» хата колись дісталася» [9, с. 208]; «У їхньому селі була така родина – **Бубенці** по-вуличному» [9, с. 148].

У першому випадку бачимо, що автор використовує прізвисько на позначення цілого роду. Цим прізвиськом прозивали ще прабабусю батька головного героя за її співочу вдачу, а воно існує і досі. Навіть наприкінці свого життя Яків захотів дожити не до тих ста літ, а до весни, коли оживе й засюрчить **цвіркун**, який вічно це робить у його самотній хаті: «Можна теперика уже й умирати, – подумав Яків коли син скінчив говорити. – Хоть не, тре' ще таки того цвіркуна послухати» [9, с. 237]. Тобто вибране автором прізвисько головного героя певною мірою символічне.

Вдало підібрані прізвиська не тільки відображають авторське «я», а й детальніше розкривають внутрішню суть кожного персонажа. Адже, як відомо, прізвища і прізвиська героїв – наслідки авторської мовотворчості, отже, це факти літератури, а не реальної мовної дійсності, хоча за своєю структурою можуть не відрізнятися і навіть повністю збігатися з прізвищами живої мови. Це назви, створені письменником відповідно до експресивних настанов твору.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Володимир Лис через антропонім певною мірою виражає своє ставлення до персонажа, а також формує ставлення до нього читачів. Здебільшого письменник використовує етимологічно прозорі імена, прізвища, прізвиська. Вони беруть участь у формуванні сюжету, тематики твору, наповнені тим художньо-зображальним змістом, якого потребує авторський задум. Антропонімікон досліджуваного твору складається з імен реальних та вигаданих носіїв. До реальних належать імена відомих письменників, митців, учених і мислителів, історичних діячів; до вигаданих – особові імена людей. Головна функція антропонімів у романі – найменування осіб. Крім цього, вони ще виконують символічну, вказівну, описову, локалізуювальну, експресивну та ідеологічну функції.

У подальших студіях треба буде зосередити увагу на дослідженні цілісного ономастичного простору роману, що детальніше репрезентує творчу особистість Володимира Лиса.

Джерела та література

1. Белей Л. О. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії 19–20 ст. / Л. О. Белей. – Ужгород, 1995. – 120 с.
2. Бирик С. П. Якби не був таким, не був би я Яким: (антропоніми в оповіданнях Григора Тютюнника) / С. П. Бирик // Культура слова. – 1996. – Вип. 48–49. – С. 72–78.
3. Вокалюк Л. Ю. Лексико-семантична організація власних імен у творах Василя Стефаника / Л. Ю. Вокалюк // Шоста республіканська ономастична конференція : тези доп. і повідомл. – Одеса : [б. в.], 1990. – Ч. 1. – С. 106–107.
4. Галич В. М. Антропонімія Олеса Гончара : природа, еволюція, стилістика / В. М. Галич. – Луганськ : Т-во «Знання», 1993. – 255 с.
5. Калінкін В. М. Теоретичні основи поетичної ономастики : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.02 «Російська мова» / В. М. Калінкін. – К., 2000. – 34 с.
6. Карпенко Ю. О. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження / Ю. О. Карпенко // Записки з ономастики : зб. наук. пр. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова ; [редкол. : О. Ю. Карпенко (відп. ред.) та ін.]. – Вип. 41. – Одеса : Астропринт, 2000. – С. 68–74.

7. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика Ліни Костенко : монографія / Ю. О. Карпенко, М. Р. Мельник. – Одеса : Астропринт, 2004. – 216 с.
8. Крупеньова Т. І. Специфіка антропонімів у творах Оксани Забужко / Т. І. Крупеньова // Записки з ономастики : зб. наук. пр. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова ; [редкол. : О. Ю. Карпенко (відп. ред.) та ін.]. – Вип. 14. – Одеса : Астропринт, 2011. – С. 119–125.
9. Лис В. С. Століття Якова : роман / Володимир Савович Лис ; передм. О. Забужко. – Х. : Кн. клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2010. – 240 с.
10. Масенко Л. Т. Власні назви у творах Г. Ф. Квітки-Основ'яненка / Л. Т. Масенко // Мовознавство. – 1986. – № 6. – С. 43–48.
11. Масенко Л. Т. Власна назва в поезії Т. Шевченка / Л. Т. Масенко // Культура слова. – 1989. – Вип. 37. – С. 57–61.
12. Стишов О. А. Складні прізвища як художній засіб / О. А. Стишов // Культура слова. – 1990. – № 38. – С. 26–29.
13. Стишов О. Семантична модифікація власних назв / О. Стишов // Українська мова. – 2005. – № 2. – С. 88–97.
14. Трійняк І. І. Словник українських імен / І. І. Трійняк. – К. : Довіра, 2005. – 509 с.

Левчук Ирина. Антропонимия романа Владимира Лиса «Столетие Якова». В статье рассматривается специфика антропонимии романа В. Лиса «Столетие Якова». Анализируется ее функциональная нагрузка, особенности употребления, вариативность, частотность антропонимов, определяется типичное и индивидуально-авторское в ономастике художественного текста. Исследование показало, что антропонимы в романе «Столетие Якова» несут смысловую и психологическую нагрузку, способствуют реализации творческого замысла писателя. Использование тех или иных онимных единиц, которые являются активными элементами в языковой ткани романа, обуславливается тематикой и сюжетом произведения. Наиболее ярко специфика ономастического пространства в системе авторского идиостиля В. Лиса проявляется на уровне антропонимии, что составляет центральную часть ономастикона. Антропонимия романа представлена двумя группами онимов: именами реальных и именами вымышленных (или гипотетических) носителей.

Ключевые слова: ономастическое пространство, функциональная нагрузка собственных имен, оним, поэтоним, коннотоним, антропоним.

Levchuk Iryna. Proper Names in the Novel «Jacob's Century» by Volodymyr Lys. This article deals with the peculiarities of the proper names in the novel «Jacob's Century» by Volodymyr Lys. The functions of proper names have been identified, peculiarities of their usage, their frequency, have been analyzed. The typical features and the features of the individual author's styles in the onomastics of the work of art have been cleared up. It has also been identified that the proper names in the novel «Jacob's Century» have got psychological and content peculiarities which they help to realize author's intentions. The active usage of proper names in the novel is explained by its topic and the plot. The most vivid peculiarities of the onomastic space of the novel is realized on the level of proper names because the proper names in V. Lys's novel form the biggest part of the whole onomastic space. It has also been identified that the anthropology of this novel is represented by two groups of proper names: real names and assumed names.

Key words: onymastic space, onomastic vocabulary functioning, onym, poetonym, konnotonym, anthroponym.

Стаття надійшла до редколегії
22.03.2013 р.

УДК 811.161.2'373.2

Лариса Лісова

Теоретичні засади антропоніміки як галузі мовознавства

У статті проаналізовано основні напрями дослідження українських прізвищ, погляди учених-ономастів на історію формування та сучасний стан антропонімії. Окреслено здобутки вчених в опрацюванні давніх і сучасних українських прізвищ. Теоретичний аналіз праць з антропоніміки дозволив виділити низку лінгвістичних проблем та різні підходи вчених у лінгвістичній науці.

Ключові слова: прізвище, антропоніміка, антропонім, ономастика, онім.

© Лісова Л., 2013